

بررسی کارکردهای دانشگاه بدخشان از دیدگاه دانشجویان

پوهنمل احمد فضایل فضلو مند

پوهنتون بدخشان، بدخشان، افغانستان

ahfazloomand@badakhshan.edu.af

۰۰۰۰-۰۰۰۰۳-۱۱۸۹-۹۳۴۱

نویسنده

نشان برقی

نشانه ارکید

کلب الدین پویا

فارغ التحصیل جامعه شناسی، پوهنتون بدخشان، بدخشان، افغانستان

نویسنده

چکیده

کارکرد دانشگاه به عنوان یک نهاد علمی، بسیار گسترده و چند بعدی است. این کارکردها شامل آموزش و پژوهش در رشته‌های مختلف، توسعه مهارت‌های دانشجویان، ارتقای دانش و فناوری و ارتباط با جوامع محلی و جهانی می‌شود. دانشگاه به عنوان یک نهاد تحصیلات عالی دارای وظایف و کارکردهایی است و به‌حیث بارزترین نمود سرمایه‌گذاری نیروی انسانی، نقش اصلی را در تربیت و تأمین نیروی انسانی کارآمد جامعه به‌عهده دارد. هدف از این پژوهش، بررسی کارکردهای دانشگاه در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، پژوهشی و علمی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه بدخشان می‌باشد. روش پژوهش توصیفی - تحلیلی بوده و جامعه آماری آن دانشجویان دانشگاه بدخشان می‌باشند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بوده و با استفاده از فرمول کوکران، ۱۶۱ نفر به‌عنوان حجم نمونه انتخاب گردیده و برای تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های خی دو، پیرسون و T-Test استفاده شده است. یافته‌های تحقیق در مورد کارکردهای دانشگاه بدخشان در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، علمی و پژوهشی نشان می‌دهد، که از میان پنج کارکرد تعیین شده کارکرد علمی و پژوهشی را، دانشجویان بیشتر مورد توجه قرار داده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که با میانگین ۴۲ درصد کارکرد اجتماعی، ۳۴ درصد کارکرد فرهنگی، ۵۱ درصد کارکرد پژوهشی و ۴۷.۸ درصد با کارکرد علمی و موثریت این کارکردها موافقت داشتند و ۴۴.۷ درصد کارکرد علمی و ۳۴.۲ درصد دانشجویان کارکرد پژوهشی را در افزایش کیفیت دانشگاه موثر دانسته‌اند و به‌ترتیب، کارکردهای اجتماعی و فرهنگی در سلسله‌ی پایین‌تری قرار می‌گیرند. به‌صورت کلی بیشترین توجه و تأکید دانشجویان بر کارکرد علمی و پژوهشی بوده است.

کلید واژه‌ها: اجتماعی، پژوهشی، علمی، فرهنگی، کارکرد، دانشگاه بدخشان.

Investigating the Functions of Badakhshan University from the Perspective of Students

Ahmad Fazayl Fazlomand
Author Sociology department, Faculty of social seince, Badakhshan
E-Mail University, Badakhshan, Afghanistan
Orcid ahfazloomand@badakhshan.edu.af
.....۰۰۰۳-۱۱۸۹-۹۳۴۱

Gulbuddin Poya
Author Graduate in Sociology department, Badakhshan University,
Badakhshan, Afghanistan

Abstract

The functions of a university as a scientific institution are very extensive and multidimensional. These functions include education and research in various fields, developing students' skills, advancing knowledge and technology, and engaging with local and global communities. The university, as a higher education institution, has responsibilities and functions, with the most prominent being investing in human capital and playing a primary role in educating and providing efficient human resources for society. The aim of this research is to examine the functions of Badakhshan University in social, cultural, research, and scientific dimensions from the perspective of its students. The research method is descriptive-analytical, and the statistical population is the students of Badakhshan University. The data collection tool was a questionnaire, and using the Cochran formula, ۱۱۱ students were selected as the sample size. SPSS software and chi-square, Pearson, and T-Test analyses were used to analyze the data. The findings of the research on the functions of Badakhshan University in social, cultural, scientific, and research dimensions show that among the five identified functions, students pay more attention to the scientific and research function. The results of this research show that with an average of ۴۲٪ agreeing with the social function, ۳۴٪ with the cultural function, ۵۱٪ with the research function, and ۴۷,۸٪ with the scientific function, students consider the scientific and research functions to be more effective. ۴۴,۷٪ of students consider the scientific function and ۳۴,۲٪ consider the research function to be effective in improving the quality of the university. Overall, students have paid the most attention and emphasis on the scientific and research functions.

Keywords: Social, Research, Scientific, Cultural, Function, Badakhshan University.

مقدمه

امروزه سرمایه‌ی فکری بیشتر از هر زمان دیگری، به‌مثابه‌ی اصلی‌ترین سرمایه‌ی ارزشی در هر کشور شناخته می‌شود. این سرمایه‌ها در قالب سرمایه‌ی انسانی، سرمایه‌ی اجتماعی و سرمایه‌ی سازمانی خود را نمایان می‌سازند. سرمایه‌ی انسانی حین اثبات دانش، توانایی فکری، مهارت و شایستگی‌های خاصی را در افراد واضح و آشکار می‌سازد، که آموزش و پرورش و به‌ویژه آموزش عالی از نقش تعیین‌کننده در تولید این گونه سرمایه‌ها برخوردار است. چون تولید علم و تربیت نیروی بشری یا افراد، از جمله کارکردهای اساسی تحصیلات عالی در دانشگاه‌ها است و سرمایه‌ی اجتماعی به‌وجود روابط بین اشخاص و نهادها و هنجارهای به‌وجود آمده از آن‌ها اطلاق می‌شود و کیفیت کنش‌های اجتماعی را نشان می‌دهد. بناءً قوام و دوام جوامع بشری در ابعاد مادی و معنوی وابستگی شدیدی به‌دانشگاه دارد. چون؛ پژوهش و آموزش دو کارکرد عمده و اساسی دانشگاه‌ها اند، قسمی که در اولین دانشگاه‌های معیاری این امر هویدا بوده است. در قرن نوزدهم مدل جدیدی از دانشگاه به‌عنوان دانشگاه پژوهشی به‌وجود آمد، در کنار کار اصلی خود که آموزش بود کار پژوهشی نیز انجام می‌داد. نام این دانشگاه "برلین" بود. پیشنهادات مختلفی در باره آینده‌ی دانشگاه ارایه شده که با برگزاری کنفرانس‌ها، سمینارها، پژوهش‌ها، و نشریاتی که در مورد آینده آموزش عالی در نقاط مختلف جهان ارایه می‌گردد، رو به‌افزایش است. طوری که «ویلبور و نیز» در سال ۱۹۸۹ اظهار داشتند که دانشگاه‌ها در آینده نقش نهادهای انتقالی را ایفا خواهند کرد و تأکیدشان این بود که می‌بایست دانشگاه‌ها، خود را با شرایط اقتصادی، فن‌آوری و اجتماعی که بسیار پر تلاطم‌تر و پویا تر از گذشته خواهند بود، وفق دهند. براین اساس دانشگاه‌ها، باید هدف‌ها و برنامه‌های خود را، مورد بازنگری قرار داده و نحوه‌ی مقابله با چالش‌های جدید را ارزیابی نمایند. بنابراین، کارکردهای که بر روی شانه‌های دانشگاه‌ها، گذاشته شده است، راه مقابله با این چالش‌ها را آسان‌تر می‌سازد. دانشگاه‌ها، ابعاد مختلفی دارند. و این امر نشان دهنده‌ی این است که نهاد دانشگاه، علاوه بر ارتباطات داخلی با گروه‌ها و اقشار متنوع در جامعه، در سطوح مختلف به‌صورت مستقیم و غیر مستقیم ارتباط دارد. دانشگاه‌ها، در طول تاریخ از زمان تأسیس، خود را ملزم شمرده‌اند، تا نیازهای جامعه از صنعت و خدمات گرفته تا شناخت ارزش‌ها، و باورهای مستحکمی را، در نهان افراد که عضو داریم و یا مؤقتی این خانواده می‌شوند عجزین سازند. در دنیای امروزی جوامع بشری بیشتر از معجرات دانشگاه، برای نیازهای معنوی خود تغذیه می‌کند. رفع این نیازها، با بهبود بخشیدن به‌تحصیلات عالی و پژوهش‌های کاربردی می‌تواند موثرتر باشد.

دانشگاه‌ها، به‌عنوان نهادی با تاریخچه‌ای طولانی و نقش‌های گسترده در جوامع، از اهمیت ولایی برخوردار اند. این نهاد علاوه بر ارایه‌ی برنامه‌های تحصیلی و پژوهشی، نقش‌های متعددی از جمله؛ توسعه‌ی مهارت‌ها،

ارتباط با صنعت و جوامع محلی، ارتقای فرهنگ و هنر، توسعه‌ی مهارت‌های اجتماعی و رهبری را بر عهده دارند. از این رو، بررسی نقش و کارکردهای دانشگاه بدخشان از دیدگاه دانشجویان، به‌عنوان خدمت‌گیرنده‌گان این نهاد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

در این مقاله، تلاش خواهد شد تا به‌بررسی نقش این دانشگاه، از دیدگاه دانشجویان پرداخته و مورد بررسی قرار گیرد که، چگونه این نهاد به‌عنوان یک محیط آموزشی، پژوهشی و فرهنگی، نقش مهمی در توسعه‌ی شخصی، اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی دانشجویان ایفا کرده است. این بررسی می‌تواند به‌ما کمک کند تا بهترین راهکارها و استراتژی‌ها را برای بهبود عمل کرد و کارکرد دانشگاه بدخشان از دیدگاه دانشجویان شناسایی کرده و از این طریق کارکرد و کارایی لازم در این نهاد اعمال شود.

بیان مسأله و سوالات تحقیق

مطالعه‌ی فرایند تحولات، و توسعه‌ی جوامع حکایت از این واقعیت دارد که تحصیلات عالی همواره عامل بنیادی تحول، تکامل و توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع بوده است (سمانه، ۱۴۰۰: ۳۴). تحصیلات عالی نیروی محرک و عامل پیشرفت و توانمندی آن است. آموزش در دوره‌های مختلف تحصیلی و از جمله، تحصیلات عالی به‌رشد شخصی و اجتماعی افراد و نیز افزایش مشارکت آنان در ساختن جامعه منجر می‌شود. حضور و فعالیت این نهاد در هر جامعه‌ای، موجب تحول در تولید و گسترش علم و فناوری از یک سو و انجام پژوهش‌های بنیادی و کاربردی در حوزه‌های مختلف، از سوی دیگر می‌شود. در چشم‌اندازی جامع‌تر، نظام تحصیلات عالی در هر کشوری رسالت تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمدی مورد نیاز بخش‌های مختلف جامعه، تسهیل تحقق اهداف اجتماعی و فرهنگی، ارتقای سطح فرهنگ عمومی، گسترش مرزهای دانش، تامین نیازهای پژوهشی و فراهم نمودن زمینه‌ی مساعد برای توسعه‌ی همه‌جانبه جامعه را برعهده دارد (رضای، ۱۳۹۸: ۱۲۰). همه‌ی کشورهای پیشرفته بر سه عنصر اساسی متکی‌اند: کشفیات تازه، نیروی انسانی درحد بالای آموزش دیده و دانش تخصصی که دانشگاه‌ها، منابع مهم تأمین این سه عنصر می‌باشند. یکی از اهداف و وظایف نظام تحصیلات عالی در هر کشوری، طوری که تذکر یافت آموزش و پرورش نیروی انسانی متخصص و کارآمد و شکل‌دهی پژوهش‌های منطبق با نیازهای آن است. در واقع رسالت دانشگاه‌ها تربیت دانش‌آموخته‌گانی است که بتوانند با دانش خود، گامی در جهت توسعه‌ی کشور بردارند. تولید علم و معرفت مهم‌ترین کارویژه و کارکرد دانشگاه است. از این رو از استادان و دانشجویان انتظار می‌رود تمرکز اصلی‌شان بر فعالیت‌های باشد که به‌تحقق این کارکردها کمک می‌کنند. سایر فعالیت‌های کنشگران دانشگاهی باید به‌نحوی در راستای تحقق کارکرد مذکور باشند. اما خوب می‌دانیم که انسان موجود چندساحتی (چند بعدی) است و نمی‌تواند خود را به‌طور کامل به‌فعالیت در یک حوزه‌ی خاص محدود کند. درخصوص دانشجویان باید نیرو و انرژی جوانی و آرمان‌گرای آن‌ها را

به‌چندبعدی بودن انسان افزود تا شاهد جنب و جوش، شور و حرارت دانشجویان باشیم (مرکزتوانمندسازی حاکمیت و جامعه، ۱۴۰۰). دانشگاه در جهت نقش ویژه فرهنگی، اجتماعی و سیاسی خود، همواره از اهم امور، مبدأ همه تحولات جامعه است. اصلاحات اجتماعی تابع اصلاحات دانشگاه است و آنقدر دانشگاه از اهمیت بالایی برخوردار است که با همه تحولات و پیشرفت‌های انسانی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و... گره خورده است (آقا پور و سرای، ۱۳۹۷: ۱).

نقش‌های که دانشگاه‌ها در توسعه‌ی پایدار در جوامع ایفا می‌کنند مرتبط با هر نسلی از دانشگاه است که هرکدام کارویژه خود را دارد. نسل اول: آموزش محوری را دنبال می‌کند، دانشگاه‌های نسل دوم آموزش و پژوهش را مدنظر قرار داده‌اند، اما دانشگاه‌های نسل سوم علاوه بر آموزش و پژوهش، کارآفرین هستند. نقش‌های که دانشگاه‌ها در تولید هنجارهای اجتماعی دارند. این هنجارهای تولید شده توسط دانشگاه می‌تواند انسان‌های مناسب‌تری تحویل جامعه دهد. ازطرف دیگر این هنجارها به‌ایجاد یک نظام شخصیتی متناسب با توسعه و پیشرفت پایدار کمک می‌کند (یدالهی و دیگران، ۱۴۰۰: ۶-۷).

سخن گفتن از نقش دانشگاه در جامعه بدون توجه به نقش آفرینی دانشگاهیان بی‌هوده است. جوامع توسعه یافته از پیوند پویا بین دانشگاه و جامعه بهره برده‌اند (سرخابی، ۱۳۹۷). پیوند بین دانشگاه و جامعه تنها به‌محصولات مادی مربوط نیست، مشاوره فکری و فعالیت‌های ترویجی از جایگاه مهمی در این میان برخوردار اند. در کشورهای جهان سومی، چون افغانستان، این پیوند به‌گونه‌ی کارآمد جا نیفتاده است. دانشگاه و نهادهای دیگر جامعه در بسیاری از حوزه‌ها هم‌چون: جزیره‌های دور افتاده از یکدیگر ادامه فعالیت می‌دهند. می‌توان گفت که مشکلات ساختاری هم‌چون استقبال نکردن از استانداردها و رویکردهای علمی موجب به‌انفعال کشیده شدن بسیاری از دانشگاهیان نسبت به‌امور جامعه شده است و این وضعیت را پدید می‌آورند. در نتیجه اکثریتی از فعالیت‌های علمی دانشگاهیان تنها در چارچوب دانشگاه است. و همان جا دیده، خواننده و شنیده شده و بایگانی می‌شوند. به‌بیان دیگر، گویا نیازی به‌یافته‌های علمی و تحلیل‌های برآمده از نظریه‌ها و پژوهش‌های علمی در جامعه وجود ندارد و بود و نبود دانشگاه تفاوتی را در آن ایجاد نخواهد کرد (اعتماد، ۱۴۰۰: ۱-۳).

بنابراین، امروزه دانشگاه‌ها نقش اساسی را در توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی، پژوهشی، فرهنگی و... ایفا می‌کند. کارکردهای دانشگاه در همه عرصه‌های آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، پژوهشی و... نشان دهنده‌ی مؤثریت دانشگاه بوده است. بررسی نقش دانشگاه‌ها در سده‌های اخیر، نشان دهنده‌ی تأکید بر نقش آموزشی و پژوهشی بوده است. به‌صورت کلی، نقش آموزش و تربیت نیروی انسانی دانشگاه در تمام دیدگاه‌های پذیرفته شده مورد تحلیل قرار گرفته است اما درخصوص کارکرد پژوهش و تولید دانش دانشگاه و نوع پژوهش‌های دانشگاهی دیدگاه‌های متفاوتی ارائه شده (سمانه، ۱۴۰۰: ۶). آن‌چه مشخص و واضح

است، این است که نظریات و دیدگاه‌های متفاوت و مختلفی درباره‌ی کارکردهای دانشگاه وجود دارد. لذا؛ محقق در این پژوهش سعی بر آن دارد تا بررسی نماید که کارکردهای دانشگاه بدخشان از دید دانشجویان چگونه بوه است؟ در این پژوهش ما به دنبال پاسخی به یک پرسش اصلی هستیم. کارکردهای دانشگاه بدخشان در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، علمی و پژوهشی از دیدگاه دانشجویان چگونه بوده است؟ و بیش‌ترین تأکید یا توجهی ویژه‌ی دانشجویان بر کدام کارکردهای دانشگاه بدخشان معطوف می‌باشد؟

اهداف و ضرورت تحقیق

دانشگاه مشتمل بر جمعی از دانش پژوهان است که در پی یاد دادن، یاد گرفتن و پژوهش در یک رابطه‌ی خوب اخلاقی هستند یا باید که چنین باشند. دانشگاه‌ها اجتماعاتی هستند که بر آن‌ها فرض است که کارکردهای‌شان مبتنی بر نظریه‌ی اخلاقی روابط اجتماعی باشد (رضای، ۱۳۹۸: ۱-۱۰). از همین منظر، دانشگاه نهاد اصلی یک جامعه و در نتیجه ابزار عمده‌ای پیشرفت اجتماعی است. لذا؛ دانشگاه‌ها باید به مسایل مهم اجتماعی در جامعه بپردازند (همان). نظام تحصیلات عالی چنانچه از توانایی پاسخگویی به نیازهای جامعه و دانشجویان در زمینه‌ی آموزش و پرورش نیروی انسانی، مشاوره، پژوهش و انجام خدمات، امکان رشد و تعالی و انطباق با تحولات شگرف علمی - تکنولوژیکی و محیطی برخوردار باشند، در آن صورت به‌عنوان یک نظام پویا، و کارآمد و اثربخش قادر به رقابت در عرصه پرتحول خواهد بود. هم‌چنین ضمن حل مشکلات و مسایل گذشته خود توانایی برخورد با مسایل جدید را داشته و با اعمال سیاست‌ها و راهکارهای جدید و هم‌چنان کارآمد و به‌روز خواهند ماند. موفقیت آینده‌ی دانشگاه‌ها وابسته به‌توان پاسخگویی آن‌ها در مقابل تغییر و تحولات است. لذا ایجاد تغییر و تحول اساسی و زیربنای در کلیه ابعاد و ارکان بزرگترین سیستم‌های آموزشی (دانشگاه) است امری حیاتی و از مباحث حاد دنیایی امروز می‌باشد (سمانه، ۱۴۰۰: ۲).

دانشگاه‌ها، مکان تولید نیروی متخصص بوده و مواهبی را بر جامعه‌ی بشری اعطا نموده که عبارت از دانش آموخته‌گان کارفهم می‌باشد و آن‌ها این بار سنگین جامعه را بر دوش خود حمل نموده که جز با سلاح برنده‌ی علم امکان پذیر نیست. اهداف کلی در این تحقیق، همانا بررسی کارکردهای چهارگانه‌ی دانشگاه از دید دانشجویان می‌باشد که این تغییرکلی در نگرش آن‌ها تأثیر بسزای بر جامعه‌ی بیرون از محیط دانشگاه خواهد داشت. اهمیت یک موضوع وقتی درخور تأمل است که احساس نیاز به آن باشد. یا مشکلی در آن دیده شود از این رو اهمیت و ضرورت این تحقیق برای ماهم خارج از حیطه‌ی درک نبوده، و در نهایت اقدام به کاوش در باره‌ی آن صورت گرفته است. به‌طور اخص، ضرورت چنین تحقیقی در دانشگاه بدخشان یک نیاز مبرم بود تا پذیرش این مسؤلیت نموده و یک دستاورد پژوهشی، برای دانشگاه بدخشان باشد. در صورت ایجاد موانع بر سر راه این تحقیق که گذشتن از آن کاری مشکل است و عدم حل آن در نتایج این تحقیق

قطعاً تأثیرات خود را خواهد گذاشت و پیامد آن هم تا حدی قابل ملاحظه نخواهد بود. بنابراین **هدف اصلی این پژوهش عبارت از بررسی کارکردهای دانشگاه بدخشان در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، علمی و پژوهشی از دیدگاه دانشجویان است و شناسایی اولویت‌های کارکردی دانشگاه بدخشان از دید آن‌ها می‌باشد.**

پیشینه‌ی پژوهش

هیچ تحقیقی در خلا صورت نمی‌گیرد. بنابراین، به‌طور طبیعی، هر تحقیق درتداوم تحقیقات پیشین به‌انجام می‌رسد که هم از دوباره کاری‌هایی در آن اجتناب شود، هم از داده‌های تحقیقات پیشین برخوردار گردد، ارتقای دانش به‌همین تداوم وابسته است. هر تحقیق باید متکی به‌دستاوردهای تحقیقات پیشین باشد در حالی که خودهم سخنی تازه‌ای دارد و هم روش‌های دقیق‌تری در شناخت پدیده به‌کار می‌گیرد (فضلومند، ۱۳۹۹: ۳۲). بنا برعدم دسترسی به تحقیقات پیشین در این زمینه و نبود یک مرکز اطلاعات و پژوهش در کشور، پژوهش‌های انجام شده در حوزه‌های علمی نا تکثیر و نا استفاده باقی می‌مانند، از این‌رو، فقط به تحقیقات پیشین در زمینه‌ی موضوع از کشور همسایه‌ی ایران یادآوری و مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. سمانه سلیمی و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی تحت عنوان «بررسی نگرش اعضای هیأت علمی در خصوص کارکردهای دانشگاه» با پژوهش آمیخته اکتشافی ناهمزمان (کیفی - کمی) انجام داده‌اند و نتایج به‌دست آمده از بخش کمی نشان دهنده‌ی آن است که در دانشگاه شهید چمران اهواز، کارکرد آموزشی مهم‌ترین کارکرد تلقی می‌شود.

حسین سیدزاده (۱۳۸۹)، در پژوهشی تحت عنوان «کارکردهای مدیریت دانش در دانشگاه پیام نور» تحقیقی را انجام داده است و نتایج که به‌دست آورده نشان می‌دهد که، مدیریت دانش می‌تواند به‌یک پارچه‌سازی سرمایه‌های دانش در دانشگاه پیام نور بر دانشجو محوری، خلاقیت و یادگیری سازمانی، اعتلای فرهنگ سازمانی، رهبری و تصمیم‌گیری هوشمندانه، طراحی مجدد فرایندها، تولید دانش جدید، تبدیل دانش ضمنی به‌دانش صریح، و توجه به‌دانش افراد و نخبگان و تسهیل دانش تاثیر مستقیم بگذارد.

یوسف نامور و همکاران (۱۳۹۴)، تحقیقی را تحت عنوان «کارکردهای دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل» انجام داده‌اند. نتایج این تحقیق نشان داده است که کارکردهای موجود دانشگاه از دید دانشجویان پایین‌تر از حد متوسط ارزیابی شده و هم‌چنین، دانشجویان دانشگاه کارکردهای مطرح شده را برای دانشگاه مطلوب و مهم ارزیابی کردند. از دیدگاه دانشجویان دانشگاه، بین وضع موجود و وضع مطلوب دانشگاه فاصله و شکاف معناداری وجود دارد. از دیدگاه دانشجویان دانشگاه، تولید دانش اولین اولویت، توسعه‌ی فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی آخرین اولویت در کارکرد دانشگاه جایگاه مطلوبی را دارا است.

محمد مهدی ذوالفقار زاده و علی اصغر سعدآبادی (۱۳۹۳) تحقیقی را تحت عنوان «باز تعریف کارکردهای اصلی دانشگاه در جامعه بر اساس آرمان‌های اسلامی در اندیشه امام» انجام گرفته که، کارکردهای دانشگاه چون تولید دانش (پژوهش)، انتقال دانش از نسلی به نسلی دیگر (آموزش)، نشر و اشاعه‌ی دانش، تربیت نیروی انسانی متخصص برای ارایه‌ی خدمات متنوع در جامعه و تحقق جامعه پذیري جوانان می‌پردازد.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی - تحلیلی بوده و بر اساس مطالعات اسنادی (کتابخانه‌ای) و بررسی‌های میدانی می‌باشد. بدین ترتیب که ابتدا جهت روشن شدن مباحث تحقیق، از سوابق پژوهش و دیدگاه‌های نظری بهره گرفته شده و بر اساس آن کارکردهای مرتبط با دانشگاه مبانی نظری و چارچوب نظری مشخص گردیده است. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه این پژوهش، دانشگاه بدخشان می‌باشد. جامعه‌ی آماری شامل همه دانشجویان دانشگاه بدخشان در مقطع لیسانس در سال (۱۴۰۲) که به تعداد «سه هزار و سه صد و نود یک نفر»، دانشجویی ذکور بوده که در ارتباط به موضوع کارکردهای دانشگاه، دیدگاه‌های شان بررسی خواهد شد. از مجموع (۳۳۹۱) دانشجویی سال ۱۴۰۲ به تعداد (۱۶۱) نفر، به عنوان حجم نمونه، با استفاده از فرمول کوکران برآورد شده که، میزان خطا در آن (۵) درصد می‌باشد. روش نمونه‌گیری با توجه به سرشت این تحقیق از نوع نمونه‌گیری سیستماتیک و تصادفی ساده یا اتفاقی می‌باشد. در این تحقیق برای گردآوری اطلاعات لازم، به منظور بررسی کارکردهای دانشگاه بدخشان از دیدگاه دانشجویان از پرسشنامه‌ای کتبی در قالب تعدادی سوالات بسته پنج گزینه‌ای با استفاده از طیف لیکرت و مقیاس‌های ترتیبی آن جهت سنجش سوالات پرسشنامه استفاده شده است و به وسیله‌ی نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و از آزمون ناپارامتری خی دو، پیرسون و اسپایرمن و آزمون T-test برای تحلیل داده‌ها استفاده خواهد شد.

مبانی و چارچوب نظری

نظریه‌ی کارکردگرایی، یکی از نظریه‌های ساختاری در علوم اجتماعی است، که به تحلیل نقش‌ها و وظایف مختلف نهادها و سازمان‌ها در جامعه می‌پردازد. این نظریه توجهی خاصی به نقش و وظایف دانشگاه در جامعه دارد. بر اساس این دیدگاه دانشگاه‌ها، نقش مهمی را در جامعه ایفا می‌کنند، و دارای وظایف اساسی هستند. و این نظریه بر این اصل تأکید دارد که دانشگاه‌ها نه تنها برای انتقال دانش و آموزش به دانشجویان وجود دارند، بل که وظیفه‌ای دیگری نیز به آن‌ها واگذار شده است، که عبارت اند از: انتقال دانش، اجرای پژوهش‌های علمی، ارایه‌ی خدمات به جامعه، حفظ و انتشار فرهنگ و ارزش‌ها و... را به عهده دارند. بر اساس این نظریه دانشگاه‌ها به استقرار و پایداری جامعه کمک می‌نمایند (کریمی و دیگران، ۱۳۹۹: ۵).

فون همبولت اندیشمند دیگری باور داشت، که نقش دانشگاه باید به تربیت انسان‌ها تأکید و به آن‌ها کمک کند تا توانایی‌های ذهنی و اخلاقی خود را توسعه دهند. دانشگاه یک مکانی برای تبادل ایده‌ها، پژوهش و تحقیقات آزاد است و رابطه بین تحقیقات و آموزش بسیار مهم است. وی بر نقش و اهمیت آموزش تأکید داشت و آموزش را شرط اساسی برای تحقیقات می‌دانست. دانشگاه‌ها تا زمانی که از آموزش معیاری برخوردار نباشند، نمی‌توانند تحقیقاتی با ارزش را هم انجام دهند. و معتقد بود که تحقیقات و آموزش باید با یکدیگر ترکیب شوند و دانشجویان باید در فرایند تحقیقاتی و تولید دانش شرکت کنند. دانشگاه باید فضایی باشد که از دستاوردهای مختلف علمی و فرهنگی بهره‌برداری کند و در عین حال محیطی را، برای توسعه و پیشرفت دانش ایجاد کند. نظریه‌ی فون همبولت درباره دانشگاه، بر تحقیقات، آموزش، ترویج علم و توسعه‌ی فرهنگ تأکید دارد و به‌عنوان یکی از بنیادهای دانشگاه مدرن محسوب می‌شود. همبولت بر علاوه به‌مسائل فوق‌الذکر در رابطه به آموزش و تحقیقات چند دیدگاه دیگری را هم ارائه می‌دهد که عبارتند از: تمرکز بر کامل شدن انسان، آزادی علمی و ارزش انسانی و فرهنگی می‌باشد (بنی اسدی و دیگران: ۱۳۹۷).

دیدگاه ایوان آلیچ، در باره‌ی دانشگاه به‌عنوان یک نظریه‌ی اجتماعی مطرح شده است. ایوان آلیچ جامعه شناس و نویسنده‌ی اتریشی در کتابی به‌نام «مرگ دانشگاه» بحث‌های درباره‌ی نقش و وضعیت دانشگاه را مطرح کرده است. او معتقد است که دانشگاه به‌دلیل ساختار بروکراسیکی، اینتلکونولیسیم^۱ اضافی و وابستگی به‌یک سیستم تحصیلی استاندارد، غیر قابل تحمل شده است. او باور داشت که دانشگاه‌ها به‌جای هدف اصلی خود، یعنی ارائه‌ی آموزش و توسعه‌ی دانش، به‌دنبال حفظ قدرت و توسعه‌ی خود پسندانه هستند. نظریه‌ی ایوان آلیچ تأکید دارد که فرایند یادگیری باید به‌بشریت به‌عنوان یک کل، ارتباط بیشتری باز کند، و فرصت‌های یادگیری را در طیف گسترده از محیط‌ها و منابع فراهم کند. او بر ضرورت اصلاح سیستم آموزشی متمرکز بر دانشگاه تأکید دارد، و به‌جای آن ترویج آموزش مستقل با همکاری جامعه، یادگیری و استفاده از منابع آموزشی متنوع را پیشنهاد می‌کند. مهم‌ترین هدف آلیچ، در نظریه‌اش به‌چالش کشیدن ساختارهای سنتی و بروکراسیک دانشگاه است. و به‌دنبال ارتقای فرصت‌های یادگیری و آموزشی در جامعه بشریت می‌باشد (قالیباف و مقبولی، ۱۳۹۴: ۶۶۷).

فوکو، در باره نحوه‌ی عملکرد دانشگاه و نقش آن در جامعه دیدگاه‌های متنوعی دارد. فوکو در برخی آثار خود به‌نقش دانشگاه در تولید نیروی کار ماهر اشاره کرده است. وی در کتاب نقد و نظریه (The order of thing) به‌بررسی تاریخی آموزشی عالی در اروپا می‌پردازد و در باره نحوه‌ی تأثیر دانشگاه در تشکیل

۱. در زبان اروپایی کلمه‌ای که معدل آن در زبان فارسی (روشنفکر) گذاشته اند، عبارت از (انتلیونزیا) است.

نیروی کار صحبت کرده است. او تأکید داشت که دانشگاه یک نهاد قدرت‌مند است، که نقش نظارت و کنترل را در جامعه ایفا می‌کند و معتقد بود که دانشگاه اطلاعات و دانش را کنترل می‌کند، و از طریق فرایندهای آموزشی، انتخاب و اقعیت‌ها، ساختارهای قدرت را تقویت می‌کند. دانشگاه به‌واسطه قوانین و قواعد خود، دانش را شکل می‌دهد و تعیین می‌کند که کدام ایده‌ها و دانش‌ها معتبر و قابل قبول هستند. دانشگاه راه‌کاری برای تولید نیروی کار ماهر در جامعه می‌دهد. او اعتقاد دارد که دانشگاه با ارایه آموزش‌های متنوع و تخصصی، نیروهای را آماده می‌کند که بتوانند در ساختارهای اقتصادی و اجتماعی جامعه شرکت کنند. فوکو به تحقیقات و تولید دانش در دانشگاه توجه ویژه‌ای داشت. او معتقد بود که دانشگاه باید به‌عنوان مرجعی برای تولید دانش و تحقیقات علمی عمل کند و به‌جامعه، ارزشمندترین دانش را ارایه کند. او معتقد بود که دانشگاه نقشی بسیار مهمی در تولید نیروی کار ماهر دارد. دانشگاه‌ها با ارایه آموزش‌های تخصصی و تحقیقات علمی، نیروی را آماده می‌کنند، که این نیروها بتوانند در ساختار اقتصادی و اجتماعی جامعه مشارکت داشته باشند (دژگاهی و ضمیران، ۱۳۸۵: ۱۶۹-۱۸۶).

پیر بوردیو (Pierre Bourdieu) جامعه‌شناس و فیلسوف فرانسوی، در زمینه‌های مختلفی، از جمله ساختارهای اجتماعی، قدرت، فرهنگ و آموزش تحقیق کرده است. در باره‌ی دانشگاه و نقش آن در جامعه، مفهوم سرمایه‌ای اجتماعی و کارکردهای دانشگاه بحث‌های جالب دارد. او معتقد بود که دانشگاه‌ها و آموزش عالی، سرمایه‌ی فرهنگی را تولید و توزیع می‌کنند. با توجه به این‌که دسترسی به تحصیلات عالی به‌منابع و فرهنگ‌های خاصی نیاز دارد، این سرمایه‌ی فرهنگی می‌تواند تفاوت‌های طبقاتی و اجتماعی را تقویت کند (استوار و نقیب زاده، ۱۳۹۱: ۲۸۵). بوردیو با مفهوم «نیروهای مورد انتظار» به‌نقش دانشگاه‌ها در تقویت و حفظ نیروهای اجتماعی اشاره می‌کند. او باور به این داشت که دانشگاه‌ها نه تنها دانش و مهارت‌های فنی را برای بازار کار ارایه می‌دهند، بل که ارزش‌ها، نگرش‌ها و ساختارهای اجتماعی را همه دانشجویان منتقل می‌کنند که این نیروها در جامعه و ساختارهای اجتماعی موجود تثبیت می‌شوند (سرخایی، ۱۳۹۷: ۱-۲۲).

از میان نظریه‌ها و رویکردهای نظری مطرح شده در مورد کارکرد دانشگاه‌ها، یک نظریه و چهار دیدگاه به‌لحاظ نظری از اهمیت شایان و قابل توجهی برخوردارند و می‌توانند تبیین‌کننده مسأله‌ی پژوهش و پاسخ دهنده‌ی نظری پرسش‌های پژوهش باشند. نظریه‌ی کارکردگرایی، یک رویکرد ساختاری در علوم اجتماعی بوده که تحلیل‌های در باره‌ی نقش و وظایف مختلف نهادها و جامعه دارد. تأکید این نظریه نه تنها کارکرد دانشگاه‌ها، انتقال دانش و آموزش دانشجویان است، بل که اجرای تحقیقات علمی، ارایه خدمات علمی به‌جامعه، حفظ و انتشار فرهنگ و ارزش‌ها را به‌عهده دارد. و ادعا می‌کند که دانشگاه با انجام این و وظایف به‌استقرار و پایه‌داری جامعه کمک می‌کند (کریمی و دیگران، ۱۳۹۹). دومین دیدگاه، دیدگاه ولهلم

فون همبولت است که، به نقش دانشگاه‌ها در تربیت انسان‌ها، توسعه، توانایی ذهنی و اخلاقی آن‌ها تاکید می‌کند. او باور داشت که دانشگاه مکانی برای تبادل نظریات و پژوهش است و آموزش را شرط اساسی برای پژوهش می‌دانست و عدم آموزش درست یعنی نبود تحقیقات علمی است. بهره‌برداری از دستاوردهای مختلفی علمی و فرهنگی، ایجاد محیطی درست برای توسعه علم و پیشرفت دانش را از مهم‌ترین کارکرد دانشگاه‌ها به‌شمار می‌آورد، هم‌چنان تمرکز بر کامل شدن دانشجویان، آزادی علمی، ارزش‌های انسانی و فرهنگی از وظایفی اساسی دانشگاه‌ها هستند (کرایب، ۱۳۷۸). دیدگاه سوم بر می‌گردد به دیدگاه میشل فوکو که بر نحوه‌ی عملکرد دانشگاه و نقش آن می‌پردازد. فوکو، نقش اساسی دانشگاه را تولید نیروی کار ماهر می‌دانست او بعداً در مطالعات آموزشی عالی در اروپا تأثیرگذاری دانشگاه‌ها را بیان کرده‌است که قدرت نظارت، نسبیّت دانش، تولید نیروی کار، تحقیقات علمی و تولید دانش را از عمل‌کردهای اساسی دانشگاه در نظر گرفته است (دژگاهی و ضمیران، ۱۳۸۵). چهارمین رویکرد، دیدگاه پیربوردیو است. بوردیو باور داشت که دانشگاه و آموزش عالی هستند که سرمایه‌ای فرهنگی را تولید می‌کنند و آموزش عالی نه تنها دانش و مهارت‌های فنی را به‌بازار کار ارائه می‌دهد، بل که سبب انتقال ارزش‌ها، نگرش‌ها و ساختارهای اجتماعی هم می‌شود (سرخابی، ۱۳۹۷: ۱-۲۲).

یافته‌های تحقیق

تجزیه و تحلیل اطلاعات، از جمله اصلی‌ترین و مهم‌ترین بخش‌های تحقیق پیمایشی به‌شمار می‌آید. طی این فرایند، داده‌های خام با بهره‌گیری از نرم افزارهای آماری مربوطه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و پس از پردازش به‌شکل اطلاعات در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌گیرد. در مرحله‌ی تجزیه و تحلیل آن‌چه که مهم است پاسخگویی به‌سوالات تحقیق و ارزیابی فرضیه‌ها است. در این مطالعه هدف اصلی بررسی دیده گاه دانشجویان در رابطه به‌کارکرد علمی، پژوهشی، اجتماعی و فرهنگی دانشگاه به‌روش پیمایشی انجام شده و به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه استفاده گردیده و تجزیه و تحلیل اطلاعات در نرم افزار SPSS انجام شده است.

بر اساس جدول شماره (۱)، همه اشتراک‌کننده‌گان به‌لحاظ جنسیت، مردان بوده و از نظر سنی، بیش‌ترین اشتراک‌کننده‌ها بین رده سنی (۲۲ تا ۲۵) ساله بودند. از نظر وضعیت مدنی، بیش‌ترین اشتراک‌کننده‌ها را مجردان و به‌لحاظ مذهبی، بیش‌ترین اشتراک‌کننده‌ها را سنی‌مذهبان شامل می‌شوند. و از میان درجه‌ی صنفی بیش‌ترین اشتراک‌کننده‌ها را دانشجویان سال چهارم دانشگاه در سال ۱۴۰۲ تشکیل داده‌اند.

متغیرها	گزینه‌ها	فراوانی	درصد نسبی	درصد معتبر	درصد جمعی
جنسیت	مرد	۱۶۱	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪

۰	۰	۰	۰	زن	
۲۱/۱	۲۱/۱	۲۱/۱	۳۴	متاهل	وضعیت مدنی
۱۰۰/۰	۷۸/۹	۷۸/۹	۱۲۷	مجرد	
۳۶/۵	۳۶/۵	۳۶/۰	۵۸	(۱۸-۲۱)	سن
۹۵/۶	۵۹/۱	۵۸/۴	۹۴	(۲۲-۲۵)	
۱۰۰/۰	۴/۴	۴/۳	۷	(۲۶-۳۰)	
۸۳/۹	۸۳/۹	۸۳/۹	۱۳۵	سنی	مذهب
۱۰۰/۰	۱۶/۱	۱۶/۱	۲۶	شیعه	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۶۱	دانشجو	شغل
۱۷/۴	۱۷/۴	۱۷/۴	۲۸	صنف اول	صنف
۳۷/۳	۱۹/۹	۱۹/۹	۳۲	صنف دوم	
۶۳/۴	۲۶/۱	۲۶/۱	۴۲	صنف سوم	
۱۰۰/۰	۳۶/۶	۳۶/۶	۵۹	صنف چهارم	

جدول شماره (۱): فراوانی و درصدی پاسخ گویان بر حسب (جنسیت، وضعیت مدنی، سن، مذهب، شغل و صنف)

کارکرد اجتماعی دانشگاه بدخشان

در جدول شماره (۲)، متغیر کارکرد اجتماعی که با پنج سوال سنجش و بررسی شده است. داده‌ها و فراوانی‌ها نشان می‌دهند که، به‌صورت میانگین ۴۲ درصد از پاسخ دهنده‌گان، با کارکرد اجتماعی دانشگاه (هنجارها، ارزش‌ها، مسایل اجتماعی و حل آن و ارتباطات اجتماعی) کاملاً موافقت داشته‌اند و با میانگین ۴۰ درصد موافق بوده‌اند. و ۱۳ درصد تا حدی موافقت داشته‌اند. و ۳۰۵ درصد مخالفت کرده‌اند. بناءً دانشگاه بدخشان در بُعد اجتماعی، کارکرد و موثریت خوبی داشته است و بیان‌گر این است که دانشگاه در ابعاد گسترده کارکرد اجتماعی مؤثریت داشته است.

متغیرها	سوالات	فراوانی و درصدی	کاملاً موافق	موافق	تاحدی	مخالف	کاملاً مخالف
کارکرد اجتماعی	من بعد از وارد شدن به دانشگاه با هنجارهای اجتماعی آشنا شدم	فراوانی	۶۲	۶۹	۲۶	۲	۲
		درصد معتبر	۳۸.۵	۴۲.۹	۱۶.۱	۱.۲	۱.۲
		درصد تجمعی	۳۸.۵	۸۱.۴	۹۷.۵	۹۸.۸	۱۰۰.۰

۳	۴	۲۱	۶۹	۶۴	فراوانی	بعد از وارد شدن به دانشگاه من ارزش‌های اجتماعی را شناختم
۱.۹	۲.۵	۱۳.۰	۴۲.۹	۳۹.۸	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۸.۱	۱۳.۰	۸۲.۶	۳۹.۸	درصد تجمعی	
۲	۶	۱۷	۶۹	۶۷	فراوانی	من بعد از وارد شدن به دانشگاه از مسایل اجتماعی آشنا شدم
۱.۲	۳.۷	۱۰.۶	۴۲.۹	۴۱.۶	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۸.۸	۹۵.۰	۸۴.۵	۴۱.۶	درصد تجمعی	
۱	۵	۲۵	۷۴	۵۶	فراوانی	من در دانشگاه آموختم، که چگونه به حل مشکلات اجتماعی بیندیشم
۶	۳.۱	۱۵.۵	۴۶.۸	۳۴.۸	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۹.۴	۹۶.۳	۸۰.۷	۳۴.۸	درصد تجمعی	
۳	۱	۲۱	۴۱	۹۵	فراوانی	ارتباطات اجتماعی من بعد از وارد شدن به دانشگاه بهتر شده است
۱.۹	۶	۱۳.۰	۲۵.۵	۵۹.۰	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۸.۱	۹۷.۵	۸۴.۵	۵۹.۰	درصد تجمعی	
۱	۵	۲۷	۷۰	۵۸	فراوانی	مفهوم ارزش‌های اجتماعی را در دوران دانشجویی فهمیدم
۶	۳.۱	۱۶.۸	۴۳.۵	۳۶.۰	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۹.۴	۹۶.۳	۷۹.۵	۳۶.۰	درصد تجمعی	

جدول شماره (۲): فراوانی و درصدی پاسخ گویان بر حسب متغیر کارکرد اجتماعی

کارکرد فرهنگی دانشگاه بدخشان

در جدول شماره (۳)، متغیر کارکرد فرهنگی با چهار پرسش سنجش شده و مورد بررسی قرار گرفته است. درصد و فراوانی آن نشان می‌دهد که، به صورت میانگین ۳۴ درصد با کارکرد فرهنگی دانشگاه کاملاً موافق بوده‌اند، و ۳۶ درصد با کارکرد فرهنگی دانشگاه در دانشگاه بدخشان موافق بوده‌اند. هم‌چنان به صورت میانگین ۱۸ درصد تاحدی موافق بودند و تنها ۸ درصد از پاسخ‌گویان گزینه مخالفم را انتخاب نموده‌اند. فراوانی‌ها نشان‌گر این است که با درصدی کاملاً موافق و موافق، کارکرد فرهنگی دانشگاه بدخشان از دید دانشجویان مورد تایید قرار گرفته و دانشگاه بدخشان کارکرد فرهنگی زیادی برای دانشجویان داشته است.

و تنها ۸ درصد با کارکرد فرهنگی مؤثر دانشگاه مخالفت کرده‌اند که این افراد قبل از ورود به دانشگاه با کارها و برنامه‌های فرهنگی آشنایی داشته‌اند.

جدول شماره (۳): فراوانی و درصدی پاسخ گویان برحسب متغیر کارکرد فرهنگی

متغیرها	سوالات	فراوانی و درصدی	کاملا موافق	موافق	تاحدی	مخالف	کاملا مخالف
کارکرد فرهنگی	مشارکت من در فعالیت‌های فرهنگی در دوران دانشجویی‌ام بیشتر شده است	فراوانی	۵۶	۷۰	۲۹	۵	۱
		درصد معتبر	۳۴.۸	۴۳.۵	۱۸.۰	۳.۱	۶
		درصد تجمعی	۳۴.۸	۷۸.۳	۹۶.۳	۹۹.۴	۱۰۰.۰
	من قبل از ورود به دانشگاه با برنامه‌های فرهنگی آشنایی نداشتم	فراوانی	۱۹	۳۲	۶۲	۳۷	۱۱
		درصد معتبر	۱۱.۸	۱۹.۹	۳۸.۵	۲۳.۰	۶.۸
		درصد تجمعی	۱۱.۸	۳۱.۷	۷۰.۲	۹۳.۲	۱۰۰.۰
	من در دانشگاه، از طریق ارتباط، با دانشجویان با فرهنگ‌های مختلفی آشنا شدم	فراوانی	۹۳	۵۲	۱۴	۱	۱
		درصد معتبر	۵۷.۸	۳۲.۳	۸.۷	۰.۶	۰.۶
		درصد تجمعی	۵۷.۸	۹۰.۱	۹۸.۸	۹۹.۴	۱۰۰.۰
	من با مفهوم حفظ ارزش‌های فرهنگی در دانشگاه آشنا شدم	فراوانی	۴۹	۷۰	۳۲	۹	۱
		درصد معتبر	۳۰.۴	۴۳.۵	۱۹.۹	۵.۶	۰.۶
		درصد تجمعی	۳۰.۴	۷۳.۹	۹۳.۸	۹۹.۴	۱۰۰.۰

کارکرد پژوهشی دانشگاه بدخشان

در جدول شماره (۴)، متغیر کارکرد پژوهشی با شش پرسش مورد سنجش و بررسی قرار گرفته است. از مجموع جامعه آماری (۱۶۱) نفر از دانشجویان عبارت‌های (من مفهوم تحقیق را در دانشگاه آموختم، من در دانشگاه با تحقیق و کاربرد آن آشنای حاصل نمودم، دانشگاه بدخشان بالای تدریس مضمون روش تحقیق تأکید بیشتری دارد، دانشگاه بدخشان در عرصه‌ی تحقیقات علمی در جایگاه خوبی قرار دارد، من در دانشگاه آموختم که چگونه پژوهش در حل مسایل اجتماعی مؤثر است، من از تحقیقات استادان در دانشگاه بدخشان چیزهای زیادی آموختم)، به‌طور میانگین ۲۹ درصد کاملاً موافق بوده، و ۳۷ درصد با سوالات جهت سنجش کارکرد پژوهشی گزینه‌ای موافقم را انتخاب نموده‌اند و ۲۵ درصد گزینه‌ای تا حدی موافقم

را و ۵ درصد گزینه‌های مخالفم را برگزیده‌اند. با توجه به آمارهای فراوانی و درصدی جدول شماره (۴)، دانشگاه بدخشان از دید دانشجویان دارای کارکرد پژوهشی بوده و دانشجویان با درصد و میانگین بالا گزینه‌های کاملاً موافق و موافقم را انتخاب نموده‌اند که نشان می‌دهد در نتیجه دانشگاه‌ها با پژوهش و تحقیق می‌توانند کارآمدی بیشتر داشته باشند و این امر سبب غنای هرچه بیشتر توسعه‌ی علم در دانشگاه‌ها شده که مصداق آن را می‌توان در دانشگاه بدخشان یافت.

متغیرها	سوالات	فراوانی و درصدی	کاملاً موافق	موافق	تاحدی	مخالف	کاملاً مخالف
کارکرد پژوهشی	من مفهوم تحقیق را در دانشگاه آموختم	فراوانی	۸۲	۵۵	۱۷	۴	۳
		درصد معتبر	۵۰.۹	۳۴.۲	۱۰.۶	۲.۵	۱.۹
		درصد تجمعی	۵۰.۹	۸۵.۱	۹۵.۷	۹۸.۱	۱۰۰.۰
	من در دانشگاه با تحقیق و کاربرد آن، آشنایی حاصل نمودم	فراوانی	۵۵	۶۹	۳۳	۱	۳
		درصد معتبر	۳۴.۲	۴۲.۹	۲۰.۵	۶	۱.۹
		درصد تجمعی	۳۴.۲	۷۷.۰	۹۷.۵	۹۸.۱۱	۱۰۰.۰
	دانشگاه بدخشان بالای تدریس مضمون آموزش، روش تحقیق تأکید بیشتر دارد	فراوانی	۳۶	۵۲	۴۹	۱۸	۶
		درصد معتبر	۲۲.۴	۳۲.۲	۳۰.۴	۱۱.۲	۳.۷
		درصد تجمعی	۲۲.۵	۵۴.۷	۸۵.۱	۹۶.۳	۱۰۰.۰
	دانشگاه بدخشان در عرصه‌ی تحقیقات علمی در جایگاه خوبی قرار دارد	فراوانی	۳۳	۴۲	۶۵	۱۴	۷
		درصد معتبر	۲۰.۵	۲۶.۱	۴۰.۴	۸.۷	۴.۳
		درصد تجمعی	۲۰.۵	۴۶.۶	۸۷.۰	۹۵.۷	۱۰۰.۰
من در دانشگاه آموختم که چگونه پژوهش درحل مسایل اجتماعی مؤثر است	فراوانی	۴۱	۸۳	۳۴	۲	۱	
	درصد معتبر	۲۵.۵	۵۱.۶	۲۱.۱	۱.۹	۶	
	درصد تجمعی	۲۵.۵	۷۷.۰	۹۸.۱	۹۹.۱	۱۰۰.۰	

۱۰	۵	۴۸	۶۳	۳۵	فراوانی	من از تحقیقات استادان در دانشگاه بدخشان چیزهای زیادی آموختم
۶.۲	۳.۱	۲۹.۸	۳۹.۱	۲۱.۷	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۳.۸	۹۰.۷	۶۰.۹	۲۱.۷	درصد تجمعی	

جدول شماره (۴): فراوانی و درصدی پاسخ گویان بر حسب متغیر کارکرد پژوهشی

کارکرد علمی دانشگاه بدخشان

در جدول شماره (۵)، به توصیف متغیر کارکرد علمی دانشگاه پرداخته شده است، که به تعداد «هشت» سوال برای توصیف کارکرد علمی مطرح شده است. از مجموع جمعیت نمونه که به تعداد ۱۶۱ نفر می باشد همه پاسخ داده اند. به صورت میانگین ۵۱.۲ درصد پاسخ دهنده گان گزینه کاملاً موافقم و ۳۳.۳ درصد پاسخ دهنده گان موافقت خویش را ابراز نموده اند. و با میانگین ۱۳ درصد تاحدی موافق بوده اند و ۲ درصد با نقش کارکرد علمی در دانشگاه گزینه ای مخالفم را انتخاب نموده اند.

با توجه به درصدی ها و فراوانی های جدول شماره (۵)، میانگین گزینه کاملاً موافقم و گزینه موافقم نسبت به میانگین تاحدی موافقم و مخالفم بیشتر بود است. بناءً کارکرد علمی دانشگاه بدخشان از دید دانشجویان مورد مطالعه قرار گرفته و هم چنان از سوی آن ها تایید شده است. از نظر دانشجویان کارکرد علمی در دانشگاه بدخشان مهم تر از دیگر کارکردهای آن مورد توجه قرار گرفته است.

جدول شماره (۵): فراوانی و درصدی پاسخ گویان بر حسب متغیر کارکرد علمی

متغیرها	سوالات	فراوانی و درصدی	کاملاً موافق	موافق	تاحدی	مخالف	کاملاً مخالف
کارکرد علمی	دانشگاه به من یاد داد که همیشه در پی آموختن علم باشم	فراوانی	۱۰۱	۴۰	۱۷	۱	۲
		درصد معتبر	۶۲.۷	۲۴.۸	۱۰.۶	۰.۶	۱.۲
		درصد تجمعی	۶۲.۷	۸۷.۶	۹۸.۱	۹۸.۸	۱۰۰.۰
	از ارزش و جایگاه علم، در دانشگاه بیشتر و بهتر آگاه شدم	فراوانی	۷۹	۵۹	۲۰	۱	۲
		درصد معتبر	۴۹.۱	۳۶.۶	۱۲.۴	۱.۹	۱.۲
		درصد تجمعی	۴۹.۱	۸۵.۷	۹۸.۱	۹۹.۱	۱۰۰.۰

۲	۲	۱۶	۵۸	۸۳	فراوانی	دانشگاه مکانی
۱.۲	۱.۲	۹.۹	۳۶.۰	۵۱.۶	درصد معتبر	برای تولید علوم عصری ومدرن می باشد
۱۰۰.۰	۹۸.۸	۹۷.۵	۸۷.۶	۵۱.۶	درصد تجمعی	
۵	۲	۲۵	۶۲	۶۷	فراوانی	یکی از کارکردهای اصلی دانشگاه
۳.۱	۱.۲	۱۵.۵	۳۸.۵	۴۱.۶	درصد معتبر	ارایه‌ی آموزش عالی به دانشجویان است
۱۰۰.۰	۹۶.۹	۹۵.۷	۸۰.۱	۴۱.۶	درصد تجمعی	
۴	۱	۳۵	۵۳	۶۸	فراوانی	دانشگاه است که نیازهای علمی جامعه را مرفوع می سازد
۲.۵	۶	۲۱.۷	۳۲.۹	۴۲.۲	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۷.۵	۹۶.۹	۷۵.۲	۴۲.۲	درصد تجمعی	
۳	۱	۳۵	۶۱	۶۱	فراوانی	دانشگاه در حل مشکلات جامعه نقش زیادی دارد
۱.۹	۰.۶	۲۱.۷	۳۷.۹	۳۷.۹	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۸.۱	۹۷.۵	۷۵.۸	۳۷.۹	درصد تجمعی	
۱	۱	۱۰	۴۵	۱۰۴	فراوانی	دانشگاه برای توسعه وترقی یک جامعه ضرورت اساسی است
۰.۶	۰.۶	۶.۸	۲۸.۰	۶۴.۶	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۹.۴	۹۷.۶	۹۲.۵	۶۴.۶	درصد تجمعی	
۱	۱۰	۱۰	۴۴	۹۶	فراوانی	دانشگاه وفعالیت‌های آن، اساس توسعه‌ای یک کشور است
۶	۶.۸	۶.۸	۳۱.۷	۵۹.۶	درصد معتبر	
۱۰۰.۰	۹۹.۲	۹۷.۸	۷۵.۸	۵۹.۶	درصد تجمعی	

در جدول شماره (۶)، از دانشجویان پرسیده شده بود که (تاکید شما بیشتر بر کدام یکی از کارکردها در دانشگاه بدخشان معطوف است؟ و بظن شما توجه بر کدام یکی از این کارکردها می‌تواند بر کیفیت آموزش عالی در دانشگاه بدخشان بیفزاید؟). میزان تأکید دانشجویان به کارکردهای دانشگاه نشان می‌دهد که از

مجموع جمعیت نمونه به تعداد ۱۶۱ نفر، تنها (۱)، نفر بر این سوال پاسخ نداده است. ۱۱.۵ درصد از پاسخ دهندگان به کارکرد اجتماعی دانشگاه تأکید داشته‌اند. به تعداد ۱۶ نفر با ۱۲.۲ درصد به کارکرد فرهنگی تأکید کردند. ۵۲.۸ درصد تأکیدشان بر کارکرد علمی دانشگاه بوده است. و ۲۳ درصد تأکید بر کارکرد پژوهشی (تحقیقی) دانشگاه تأکید کرده‌اند.

در پاسخ سوال دوم که کدام کارکرد بر کیفیت دانشگاه بیشتر می‌افزاید، از مجموع جمعیت نمونه به تعداد ۱۶۱ نفر تنها ۱ نفر هیچ پاسخی ارائه نکرده است. ۶.۲ درصد به کارکرد اجتماعی دانشگاه تأکید دارند. به تعداد ۱۱ نفر با ۳.۱ درصد به کارکرد فرهنگی دانشگاه و ۴۵.۷ درصد به کارکرد علمی دانشگاه بیشترین تأکید را داشته‌اند. و به تعداد ۵۶ نفر با درصد اعتباری ۳۴.۴ کارکرد پژوهشی را مورد توجه قرار دادند. به طور میانگین ۴۶ بر کارکرد علمی در دو سوال تأکید نموده‌اند. بعد از آن ۲۶ بر کارکرد پژوهشی تأکید کرده‌اند. و ۷ درصد به کارکرد اجتماعی و ۴.۷ درصد بر کارکرد فرهنگی تأکید کرده‌اند.

جدول شماره (۶): فراوانی و درصدی پیشنهادات و تأکیدات دانشجویان

متغیرها	سوالات	فراوانی و درصدی	اجتماعی	فرهنگی	علمی	تحقیق
تأکید شما بیشتر بر کدام یکی از کارکردهای ذیل معطوف است؟	فراوانی	۲۷	۱۶	۸۲	۳۵	
	درصد معتبر	۱۱.۵	۱۲.۳	۵۲.۱	۲۳.۱	
	درصد تجمعی	۷.۵	۱۳.۸	۶۱.۹	۸۰.۰	
به نظر شما توجه بر کدام یکی از کارکردهای ذیل می‌تواند بر کیفیت آموزش عالی در دانشگاه بدخشان بیفزاید؟	فراوانی	۱۶	۱۱	۷۷	۵۶	
	درصد معتبر	۶.۲	۳.۱	۴۵.۰	۳۴.۴	
	درصد تجمعی	۶.۳	۹.۴	۵۴.۴	۸۸.۸	

در جدول شماره (۷) ضرایب همبستگی بین متغیرهای چهارگانه ۴۹۹- / -۶۲۳ / -۶۰۳ / -۱ است. این ضرایب همبستگی نشان می‌دهد که بین این متغیرها رابطه همبستگی مثبت وجود دارد. هم‌چنین، با توجه به میزان Sig همان معناداری، مشاهده می‌شود که رابطه این متغیرها معنادار می‌باشد.

جدول شماره (۷): آزمون پیرسون جهت سنجش معناداری فرضیه‌های پژوهش

Correlations

	کارکرد اجتماعی	کارکرد فرهنگی	کارکرد علمی	کارکرد پژوهشی
کارکرد اجتماعی	Pearson Correlation	۱	.۰۹۱**	.۰۴۹**
	Sig. (۲-tailed)		.۰۰۰	.۰۰۰
	N	۱۶۱	۱۶۱	۱۵۹
کارکرد فرهنگی	Pearson Correlation	.۰۹۱**	۱	.۰۴۷**
	Sig. (۲-tailed)	.۰۰۰		.۰۰۰
	N	۱۶۱	۱۶۱	۱۵۹
کارکرد علمی	Pearson Correlation	.۰۴۹**	.۰۴۷**	۱
	Sig. (۲-tailed)	.۰۰۰	.۰۰۰	
	N	۱۵۹	۱۵۹	۱۵۹
کارکرد پژوهشی	Pearson Correlation	.۰۴۹**	.۰۴۷**	.۰۴۷**
	Sig. (۲-tailed)	.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰
	N	۱۶۱	۱۶۱	۱۵۹

** . Correlation is significant at the .۰۰۱ level (۲-tailed).

برای جمع‌بندی کارکردهای دانشگاه بدخشان بعد از محاسبه آزمون ناپارامتری کای اسکوتر همه متغیرهای استفاده شده در پژوهش باهم جمع زده شد و به آزمون T-test محاسبه گردید که در زیر این آزمون و نتایج به تفصیل توضیح داده شده است. در جدول شماره (۸) به محاسبه آزمون T-test تک نمونه‌ای برای آزمون فرضیه‌ی پژوهش از دیدگاه دانشجویان پرداخته شده است. برای انجام این کار ابتدا داده‌های موجود برای هر متغیر با هم جمع زده شده‌اند و تبدیل به یک مؤلفه مستقل شده‌اند. از این رو، امکان استفاده از این آزمون فراهم شده است. مقدار T برای دانشجویان محاسبه شده است. از آنجا که P محاسبه شده در سطح آلفا با ۰۹۵/۰ اطمینان کوچک‌تر از سطح خطای ۰۵/۰ است. بنابراین بین متغیرها با سطح معناداری ۰۳۱/۰ رابطه‌ی معناداری وجود دارد و در نهایت این که با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان به کارکردهای دانشگاه بدخشان در ابعاد چهارگانه معتقد بود.

جدول شماره (۸): آزمون T-test تک نمونه‌ای جهت معناداری ارتباط متغیرها با کارکرد دانشگاه بدخشان

One-Sample Test			
فاصله اطمینانی ۹۵٪	درجه آزادی	مقدار t	

		درجه معناداری		حد پایین	حد بالا
کارکرد اجتماعی	۲۳/۳۰۲	۱۶۰	....	۵/۳۶۶۴	۶/۳۶۰۳
کارکرد فرهنگی	۱۷/۸۸۰	۱۶۰	....	۳/۰۳۳۳	۳/۷۸۶۶
کارکرد پژوهشی	۲۶/۴۸۷	۱۶۰	....	۷/۲۸۸۶	۸/۴۶۳۰
کارکرد علمی	۴۳/۹۷۵	۱۵۸	....	۱۴/۵۴۲۵	۱۵/۹۱۰۳

نتیجه‌گیری

بر مبنای مرور تحقیقات پیشین مرتبط با موضوع این پژوهش، تاکنون هیچ پژوهشی در کشور صورت نگرفته و با ملاحظات تحقیقات صورت گرفته در کشور ایران و مبانی نظری مرتبط با کارکرد دانشگاه این موضوع به‌منظور بررسی کارکردهای دانشگاه از دیدگاه دانشجویان پرداخته‌اند. تحقیقات انجام شده در ایران بیش‌تر در بعد کارکردهای علمی، پژوهشی و کارآفرینی بوده است، دیدگاه‌های مختلفی در این خصوص مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفته است و تفاوت‌های میان دیدگاه اساتید و دانشجویان نسبت به کارکردهای دانشگاه وجود دارد و هم‌چنان، بین دیدگاه دانشجویان دختر و پسر هم تفاوت دیده می‌شود.

یافته‌های تحقیق حاضر در مورد کارکردهای دانشگاه بدخشان در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، علمی و پژوهشی نشان می‌دهد، که از میان چهار کارکرد مذکور کارکرد علمی و پژوهشی را دانشجویان بیش‌تر مورد توجه قرار داده‌اند.

در تعداد سوالات که برای سنجش دیدگاه دانشجویان در رابطه به کارکرد اجتماعی مطرح شده است، به‌صورت میانگین ۴۲ درصد دانشجویان با کارکرد اجتماعی کاملاً موافق بوده‌اند، یعنی این‌که هنجارهای اجتماعی، ارزش‌ها، مسایل اجتماعی و ارتباطات اجتماعی دانشجویان بعد از آمدن به دانشگاه بهتر شده است و میانگین موافق بودن شان که ۴۰ درصد است، این خود نشان می‌دهد که کارکرد اجتماعی دانشگاه موثر بوده است و دانشجویان بعد از آمدن به دانشگاه با یک سری از مفاهیم عمده اجتماعی آشنا شده‌اند.

در بعد کارکرد فرهنگی دانشگاه، میانگین دیدگاه‌های دانشجویان نسبت به کارکرد اجتماعی کم‌تر است. یعنی ۳۴٪ درصد با کارکرد فرهنگی موافق بوده‌اند و میانگین درصد مخالف ۸ است، یعنی این درصد از افراد قبل از آمدن به دانشگاه با مفاهیم فرهنگی، هم‌چون ارزش‌ها و فعالیت‌های فرهنگی آشنا بوده‌اند.

در بعد کارکرد علمی و پژوهشی، دیدگاه دانشجویان بیشترین درصد را احتوا می‌کند، که به‌صورت میانگین ۵۱ درصد می‌باشد. و میانگین ۲۹ درصد کاملاً موافق، و ۳۷ درصد موافق داشته‌اند، این نیز نشان می‌دهد که در مورد جایگاه دانشگاه بدخشان در عرصه‌ی تحقیقات علمی موافقت بیشتر ابراز گردیده و با ۴۷.۸ درصد موافقت دانشجویان در بعد کارکرد علمی، موثریت کارکرد دانشگاه نیز تأیید گردیده است. بیش‌ترین تأکید دانشجویان بر کارکرد علمی بوده است در رابطه به‌این که کدام کارکرد بر کیفیت دانشگاه بیشتر می‌افزاید؟ ۴۴.۷ درصد کارکرد علمی و ۳۴.۲ درصد دانشجویان کارکرد پژوهشی را در کیفیت دانشگاه موثر دانسته‌اند و به‌ترتیب کارکردهای اجتماعی و فرهنگی در سلسله‌ی پایین‌تری قرار می‌گیرند به‌صورت کلی نتیجه این می‌شود، که بیش‌ترین توجه و تأکید دانشجویان بر دو کارکرد: کارکرد علمی و کارکرد پژوهشی می‌باشد.

پیشنهادات

بر مبنای نتایج به‌دست آمده از این پژوهش، دیدگاه‌های دانشجویان در رابطه به کارکردهای دانشگاه متفاوت بوده است، قسمی که درصد بیش‌تری از دانشجویان به کارکردهای علمی و پژوهشی تأکید داشته‌اند. در صورت اشتراک اساتید و دانشجویان طبقه اناث، ممکن دیدگاه‌های اساتید و دانشجویان اناث متفاوت می‌بود. بناءً به‌منظور به‌دست آوردن نتایج دقیق‌تر در انجام تحقیقات بعدی پیشنهادات ذیل ارایه می‌گردد:

- ✓ گنجاندن مضمون روش تحقیق در تمام رشته‌ها از سمسترهای چهارم الی ششم چون در ارایه پاسخ، جهت و صول به‌نتایج میدانی دقیق‌تر، دانشجویان از دادن پاسخ خود داری می‌نمایند، علت آن عدم آگاهی از روش تحقیق و عدم سهم‌گیری در انجام تحقیقات می‌باشد.
- ✓ در تحقیقات بعدی، اعضای هیأت علمی دانشگاه بدخشان هم شامل جامعه‌ی آماری و نمونه‌ی پژوهش شوند. چون دیدگاه آن‌ها در رابطه به کارکردهای دانشگاه خصوصاً در بعد علمی و پژوهشی جامع‌تر و کاربردی‌تر خواهد بود.
- ✓ شامل نمودن دیدگاه‌های دانشجویان طبقه اناث در رابطه به‌انجام تحقیقات در هم‌چون موضوعات مرتبط در آینده، به‌دلیلی این‌که عدم حضور آن‌ها از اعتبار تحقیق خواهد کاست، بناءً حضور آن‌ها و نظریات آن‌ها در حل مسایل اجتماعی موثر خواهد بود.

محدودیت‌های تحقیق

هر پژوهشی در مسیر انجام و به‌دست آوردن نتایج دقیق‌تر و بهتر، چالش‌های را فراراه خود دارد. بنابراین، تحقیق کنونی نیز با یک سری از محدودیت‌ها مواجه بوده‌است. از جمله این‌که، تحقیق باید ترکیبی (کمی و کیفی) می‌بود. در قسمت جمع‌آوری اطلاعات یا ابزار گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیز باید کار گرفته می‌شد، چون دیدگاه استادان را می‌توان به‌روش کیفی خوب‌تر تحلیل و تجزیه نمود و محدودیت دیگر این

تحقیق خودداری دانشجویان از پاسخ دهی به سولات پرسشنامه‌ای بود، سومین محدودیت هم عدم سنجش دیدگاه دانشجویان دختر در رابطه به کارکردهای دانشگاه که خود دلیل عمده در رسیدن به نتیجه خوب‌تر در تحقیق کنونی بوده است.

منابع

- چندانی، حمیداللهی و زهرا خستو. (ت ۱۳۹۱). اجتماع علمی در دانشگاه‌های ایران. مجله‌ی جامعه‌شناسی ایران، دوره ۱۳، شماره ۴. تهران: صص ۲۴-۵۹.
- دژگاهی، صغرا و محمد ضمیران. (۱۳۸۵). بررسی اهداف آموزشی از دیدگاه میشل فوکو. اندیشه‌های تربیتی، دوره دوم. شماره ۱ و ۲، صص ۱۶۹-۱۸۶.
- ذوالفقار زاده، محمد مهدی و علی اصغر سعد آبادی، (۱۳۹۳). باز تعریف کارکردهای دانشگاه در جامعه بر اساس آرمان‌های اسلامی در اندیشه امام خمینی (ره). فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال، شماره ۶۵. زمستان ۱۳۹۳، تهران.
- رودی، کمیل و غلام رضا گودرزی. (۱۳۸۹). دانشگاه و مرجعیت علمی. تهران: دانشگاه امام صادق. سام آرام، عزت الله. علی خاکساری رفسنجانی، غلام رضا علیزاده و احمد حسینی حاجی بکنده‌ای. (۱۳۸۸). بررسی عوامل موثر بر میزان سرمایه اجتماعی در دانشگاه. فصل نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۵. تهران.
- سرخابی، محمد یمنی دوزی. (۱۳۹۷). تأملی در فعالیت‌های علمی در دانشگاه‌ها از نگاه پیر بوردیو. فصلنامه‌ی پژوهشی و برنامه‌ریزی در آموزشی عالی، دوره ۲۴، شماره ۳، تهران: صص ۱-۲۲.
- سلیمی، سمانه. عبدالله پارسا و بدالله مهر علی زاده. (۱۴۰۰). بررسی نگرش اعضای هیأت علمی در خصوص کارکردهای دانشگاه. فصلنامه‌ی علمی پژوهشی آموزش عالی ایران، شماره اول. تهران.
- سید زاده، میر حسین. (دریافت ۱۳۸۸ پ ۱۳۸۹). کارکردهای مدیریت دانش در دانشگاه‌ها. فصلنامه‌ی مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی، دوره ۳، شماره ۵. تهران: صص ۷۸-۱۰۳.
- شارع پور، محمود و محمد فاضلی. (۱۳۹۴). کارکردهای انجمن‌های علمی دانشجویی. مجله‌ی مطالعات اجتماعی ایران، دوره اول، شماره ۲. تابستان ۱۳۸۵؛ صص ۶۲-۸۲.
- شاطری باقی آبادی، حمید. محمد تقی ایمانی و سید رسول حسینی. (۱۴۰۰). بررسی وضعیت موجود اثر بخشی کارکردهای دانشگاه فرهنگیان. فصلنامه‌ی علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی، سال دوازدهم، شماره ۳. تهران.

شریف، بهرام و سید محمد شبگو منصف. (۱۳۹۰). مهندسی مجدد نگرش در نظام آموزش عالی. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، سال اول، شماره ۲. تهران.

فراستخواه، مقصود. (۱۳۸۵). اخلاق علمی رمز ارتقای آموزش عالی، بررسی جایگاه و سازوکارهای اخلاقیات حرفه‌ای گری علنی در نظام تضمین کیفیت آموزش عالی، فصلنامه اخلاق در علم و فناوری. شماره ۱، تهران

کریمی، علی رضا، علی عرفانی اصل و محمد حسین کربلایی. (۱۳۹۸). کاربرد نظریه کارکردگرایی در آموزش و پرورش. دانشگاه فرهنگیان، محل نشر: همایش ملی مدرسه فردا. بهار ۱۳۹۸
کی بوک، درک. (۱۳۹۸) مسوولیت اجتماعی دانشگاه. ترجمه: آرمینو امیر. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.

محمودی، سید محمد. غلام رضا جندقی، زلفا حق گویان و زهرا کریمی اصل. (دریافت ۱۳۹۱ و پذیرفت ۱۳۹۲). بررسی کارکردهای سیستم گلستان دانشگاه تهران از دیدگاه کارشناسان آموزش پردیس‌ها و دانشکده‌های دانشگاه تهران. مدیریت فرهنگی سازمانی، دوره ۱۱، شماره ۳. تهران: صص ۷۷-۹۳.

نامور، یوسف. اعظم راستگو و صدرالدین ستاری. (۱۳۹۳). کارکردهای دانشگاه از دید دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل. فصلنامه روانشناسی تربیتی، سال ششم، شماره اول. تهران: صص ۱-۱۱.

یمنی دوزی سرخابی، محمد. (۱۳۹۷). تأملی در فعالیت‌های علمی در دانشگاه‌ها از نگاه پیر بور دیو. فصلنامه‌ی پژوهشی و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، دوره ۲۴، شماره ۳. تهران: صص ۱-۲۲.

